

Walenty Piłat

"Dramaturdzy z Jekaterynburga. "Szkoła" Nikołaja Kolady", Halina Mazurek, Katowice 2007 : [recenzja]

Acta Polono-Ruthenica 12, 242-244

2007

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Mickiewicza (Kaliningrad 1998), przekłady i komentarze do poetyckich tekstów Juliusza Słowackiego (Olsztyn 2000, Kaliningrad 2001), tomik autorski *И всё-таки любовь...* (Kaliningrad 2007).

W kolejnym dziale zamieszczono informacje o wypromowaniu przez Jubilatkę ośmiu doktorów i przytoczono tytuły ich rozpraw.

Na dział ostatni złożyły się wypowiedzi kolegów oraz uczniów Rozy Alimpijowej, niekiedy nawet bardzo osobiste, lecz za każdym razem urzekające szczerością i ciepłem adresowanym do Szanownej Jubilatki. Swoimi refleksjami podzielili się pracownicy naukowcy, a także dziennikarze i zasłużona nauczycielka Federacji Rosyjskiej (m.in. prof. M.B. Borisowa z Saratowskiego Uniwersytetu Państwowego, prof. Walenty Piłat z Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, prof. N.G. Błagowa z Murmańskiego Państwowego Uniwersytetu Pedagogicznego). Wszystkie ich słowa składają się na semantycznie nasycony portret Uczzonego, Nauczyciela, Poety i Przyjaciela.

Dodajmy na koniec, że opublikowany stosunkowo niedawno przez kaliningradzkie wydawnictwo uczelniane tomik poezji i przekładów Rozy Alimpijowej o lirycznym tytule *И всё-таки любовь...* staje się na swój sposób uniwersalnym drogowskazem ku ludzkim sercom i umysłom; niewykluczone, że stanowi również sekret życiowego i naukowego sukcesu Dostojnej Jubilatki.

Grzegorz Ojcewicz (Olsztyn)

Halina Mazurek, *Dramaturdzy z Jekaterynburga. „Szkoła” Nikołaja Kolady*, Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice 2007, ss. 174

Dramaturgia Nikołaja Kolady – autora znanego dziś nie tylko w Rosji, ale także poza jej granicami – od kilku już lat stanowi przedmiot badań śląskiej slawistki Haliny Mazurek. Jest ona autorką nie tylko rozlicznych rozpraw i artykułów na temat tego i innych współczesnych dramaturgów rosyjskich, ale i promotorką rozpraw doktorskich, z których część została już opublikowana, by wymienić ostatnią – Lidii Mięrowskiej: *Gra-nie w postmodernizm. Dramaturgia rosyjska na przełomie XX i XXI wieku* (Katowice 2007). Dzięki studiom Haliny Mazurek dramaturgia N. Kolady (niezależnie od kilku tłumaczeń jego sztuk na język polski) stała się dość dobrze znana.

Dramaturdzy z Jekaterynburga. „Szkoła” Nikołaja Kolady jest drugą już pozycją w dorobku naukowym H. Mazurek na temat twórczości tego autora. Tym razem badaczka nie tyle koncentruje się na pisarstwie N. Kolady, co raczej na sztukach dramaturgów, którzy wyszli z jego „szkoły”, tzn. z Instytutu Teatralnego założonego i prowadzonego właśnie przez niego. Naukowemu oglądowi poddaje utwory takich twórców młodego pokolenia, jak Oleg Bogajew, Tatiana Fiłatowa, Wasilij Sigarijew, Nadieżda Kołtyszewa, Natalia Małaszenko, Olga Bieriesniewa i Anna Bogaczowa. Książka składa się z sześciu rozdziałów, wstępu, zakończenia i niezwykle potrzebnego w tego typu rozprawach indeksu nazwisk. Każdy rozdział poświęcony jest wybranym dramatom wspomnianych wyżej dramaturgów.

H. Mazurek pisze we wstępie: „Kolada i jego uczniowie nie tylko mają wspólny obszar zainteresowań zawodowych – teatr i dramaturgia, łączy ich również wzajemna pomoc w każdej dziedzinie życia, słowa otuchy, zachęty oraz wsparcie duchowe, przyjaźń i otwarcie się na drugiego człowieka. Grupa Kolady daje przykład, jak można oprzeć się samotności i obojętności, jak uciec przed czyhającym zewsząd złem i zrobić dla innych coś dobrego” (s. 11). Ale Nikołaja Koladę i jego uczniów łączy też coś innego, co zresztą wynika z prezentowanych analiz. Przede wszystkim jest to podobne myślenie o otaczającej rzeczywistości oraz niekiedy nawet zbieżne metody artystycznego obrazowania. Jak podkreśla autorka monografii, koncentrują oni uwagę na „człowieku zapomnianym przez wszystkich, skazanym na wegetację w czterech ścianach, ale pragnącym kontaktu z drugim człowiekiem” (s. 44). Tego rodzaju bohatera znajdujemy w sztukach Olega Bogajewa, Wasilija Sigariewa (obaj znani już niemal w całej Europie), Nadieżdy Kołtyszewej i in. Młodzi dramaturdzy chętnie spożytkowują fantastykę, komizm, a nawet groteskę i absurd, a wszystko to przekazują za pomocą specyficznego, barwnego języka. Bohaterowie ich sztuk często też grają ze sobą, ze światem, tworząc coś na kształt teatru w teatrze. Szerzej na ten temat H. Mazurek pisała w swojej poprzedniej monografii zatytułowanej *Teatr; życie, gra. Studia o pisarstwie dramaturgicznym Nikołaja Kolady* (Katowice 2002).

Jak słusznie zauważa H. Mazurek, „szkołę” N. Kolady łączy też ogromna teatralność sztuk, przejawiająca się głównie w dużym profesjonalizmie, rozumieniu praw teatru i rozumnym spożytkowaniu tradycji literackich. Rzecz jasna, są to młodzi dramaturdzy. Niektórzy dopiero stawiają pierwsze kroki w literaturze i teatrze, inni – jak wymienieni wyżej O. Bogajew i W. Sigarijew – osiągnęli już bardzo dużo, ich sztuki wystawiane były bowiem z powodzeniem nie tylko na scenach rosyjskich, ale i w wielu teatrach europejskich. Jednakże, jak podkreśla H. Mazurek, tych już znanych i tych początkujących łączy to magiczne

miejsce, jakim w ich życiu okazał się Jekaterynburg i równie magiczny, kultowy już dziś „guru” współczesnej dramaturgii rosyjskiej – Nikołaj Kolada.

Rozprawa śląskiej badaczki doskonale wprowadza w ten zróżnicowany, ale jakże interesujący „pejzaż” najnowszej dramaturgii naszych wschodnich sąsiadów. Szkoda tylko, że polskie teatry ciągle niezbyt są zainteresowane tą twórczością, a przecież także w niej odzwierciedlają się podobne problemy jak w sztukach zachodnioeuropejskich czy współczesnych dramatach polskich. Nieprzypadkowo teatry zachodnie (zwłaszcza niemieckie) chętnie sięgają po tę także interesującą dramaturgię.

Na zakończenie chcę podkreślić, że rozprawa H. Mazurek została napisana klarownym i precyzyjnym językiem i charakteryzuje się niejednokrotnie odkrywczymi i nowatorskimi sądami. Jej lekturę ułatwia też starannie sporządzony indeks nazwisk i wykaz sztuk uwzględnionych przez autorkę. To jest niezwykle pomocne dla przyszłych badaczy tego ciekawego materiału literackiego.

Walenty Piłat (Olsztyn)

„Studia Wschodniosłowiańskie”, pod red. Haliny Twaranowicz, t. 7, Białystok 2007, ss. 427.

„Studia Wschodniosłowiańskie” to rocznik poświęcony badaniom literatury i języków wschodniosłowiańskich, wydawany przez Wydawnictwo Uniwersytetu w Białymstoku. W roku 2007 ukazał się siódmy tom tego czasopisma.

W dziale *Literaturoznawstwo* zostało zamieszczonych 13 artykułów na temat badań literatury rosyjskiej i białoruskiej różnych epok. Sześć spośród nich napisano w języku białoruskim, pięć w rosyjskim, dwa pozostałe są w języku polskim.

Antonina Szielemowa w pracy *Проблема власти и самозванства в „Слове о полку Игореве” и „Борисе Годунове” А. С. Пушкина* przejrzyście przedstawiła problem samowładztwa na podstawie staroruskiego poematu opisującego wyprawę Igora. Przeanalizowała także dwojaki stosunek A. Puszkina do głównego bohatera utworu *Borys Godunow*.

W artykule *„Звуки и созвучья”. Соносфера Павловска в литературе* Irina Fiedorczyk podjęła próbę opisu semantyki dźwięku w literaturze XVII–XX wieku. Opierając się na utworach Anny Achmatowej, Wasilija Żurowskiego, Gieor-